85 години

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Том II

85 години

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

8-9 ноември 2021 г.

Том II

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Свищов, 8-9 ноември 2021 г.

Посветена на 85 години от създаването
на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ II

Международната научно-практическа конференция е организирана в изпълнение на проект №НФ-2-2021 „Устойчиво развитие и социално-икономическа кохезия през XXI век – тенденции и предизвикателства“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2021

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Проф. д-р Марияна Божинова
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - председател
Проф. д. н. Борислав Борисов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Катя Личева
Доц. д-р Людмил Несторов
Доц. д-р Марина Николова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Силвия Костова
Доц. д-р Христо Сирашки

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Румен Ерусалимов - *председател*
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова
Гл. ас. д-р Асен Божиков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Любчо Варамезов - *председател*
Проф. д-р Анета Денева
Проф. д-р Атанас Атанасов
Проф. д-р Йордан Василев
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д-р Маргарита Богданова
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Александър Ганчев
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIO-ECONOMIC COHESION IN THE 21ST CENTURY: TRENDS AND CHALLENGES

Svishtov, 8th - 9th November 2021

Dedicated to the 85th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME II

The international scientific and practical conference has been organized as implementation of project SF-2-2021 "Sustainable Development and Socio-Economic Cohesion in the 21st Century: Trends and Challenges", financed with funds by Ordinance of the Ministry of Education and Science for encouraging scientific research

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2021

PROGRAM COMMITTEE
Prof. Mariyana Bozhinova, Ph.D.
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Borislav Borissov, D.Sc.
Prof. Bozhidar Bozhinov, D.Sc.
Prof. Stoyan Prodanov, Ph.D.
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, Ph.D.
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, Ph.D.
Assoc. Prof. Irena Emilova, Ph.D.
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, Ph.D.
Assoc. Prof. Katya Licheva, Ph.D.
Assoc. Prof. Lyudmil Nestorov, Ph.D.
Assoc. Prof. Marina Nikolova, Ph.D.
Assoc. Prof. Plamen Petkov, Ph.D.
Assoc. Prof Silviya Kostova, Ph.D.
Assoc. Prof Hristo Sirashki, Ph.D.

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D., Chairman
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovksi, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.
Head Asst. Asen Bozhikov, Ph.D.

EDITORIAL COMMITTEE
Prof. Lyubcho Varamezov, Ph.D., Chairman
Prof. Aneta Deneva, Ph.D.
Prof. Atanas Atanasov, Ph.D.
Prof. Yordan Vasilev, Ph.D.
Prof. Krasimir Shishmanov, Ph.D.
Prof. Margarita Bogdanova, Ph.D.
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Aleksandar Ganchev, Ph.D.
Assoc. Prof. Ventsislav Vassilev, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovski, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.

The published materials have been reviewed. The authors are responsible for the content and layout of their papers, the opinions expressed, the data used and the sources cited.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ II

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, ПЛАНИРАНЕ, МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА, БИЗНЕС ИНФОРМАТИКА

МЕЖДУНАРОДНАТА ПРОИЗВОДСТВЕНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ
В СЪВРЕМЕННИЯ ТЕХНОЛОГИЧЕН БИЗНЕС
Проф. д.ик.н. Таня Горчева 7

INTEGRATION PROCESSES IN INTERNATIONAL BUSINESS: DIAGNOSIS
OF PREREQUISITES, PARAMETRIZATION AND SIMULATION
D. Sc. Econ., Professor, Illya Khadzhynov, D. Sc. Econ., Professor, Maryna Savchenko
Docent, PhD in Economics, Mariia Shkurat 16

ТЕРИТОРИАЛНИ ПРОПОРЦИИ, ДИСПРОПОРЦИИ… КОХЕЗИЯ?
(ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ)
Проф. д-р Веселин Бояджиев 25

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ
РЕСУРСИ В КОНТЕКСТА НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
Гл. ас. д-р Весела Петрова, Доц. д-р Боряна Трифонова,
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова, **Проф. д-р Емил Димов** 34

ГРАДЪТ - ИКОНОМИЧЕСКИ КАТАЛИЗАТОР
ЗА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНА
Проф. д-р Константин Калинков 43

ПОЛИТИКИ (НЕ)ОСНОВАНИ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА
Проф. д-р Маргарита Богданова 51

КОНЦЕПТУАЛИЗИРАНЕ НА СИСТЕМНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ОБРАТИ
Проф. д-р Никола Янков 59

INSTITUTIONAL CHANGES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION
OF AGRICULTURE TO INFLUENCE UKRAINIAN AGRO – EXPORTS
Assoc. Prof. Oksana Kiforenko, PhD 66

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ
КОМПЕТЕНЦИЙ БЕЛОРУССКИХ МЕНЕДЖЕРОВ
Доктор экономических наук, профессор Наталья Маковская 74

ПРОБЛЕМЫ СТИМУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ
ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ
Профессор, доктор экономических наук Вардан Бостанджян,
Кандидат экономических наук, д-р Армине Захарян, **Юлиана Акобян** 80

СЪВРЕМЕННИ МАРКЕТИНГОВИ АСПЕКТИ НА ПАЗАРА
НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Ваня Григорова ……..…….. 91

РОЛЯТА НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА
ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Корнелия Тодорова ……..……..…….…….. 100

УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА
КАТО ФАКТОР НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЕФЕКТИВНОСТТА
НА НОВА ПАРАДИГМА НА ИНДУСТРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Александър Александрович Сергеев …..……...…….……. 108

ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОЦЕСИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Анатолий Асенов …...…….…..……. 116

ПРОФЕСИОНАЛНО ПРЕГРЯВАНЕ И МОБИНГ
В ДИГИТАЛНА РАБОТНА СРЕДА
Доц. д-р Венета Христова …….……..……. 124

БИЗНЕС МОДЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ НА ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ
Доц. д-р Веселин Попов, Доц. д-р Петя Емилова ……..……. 132

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНФЛУЕНСЪР МАРКЕТИНАГА В БИЗНЕСА
Доц. д-р Виржиния Иванова …….……. 139

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ С УСЛУГИ НА БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Галина Захариева …….……. 147

ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ – КЛЮЧОВ ФАКТОР
ЗА ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОМЯНАТА
Доц. д-р Георги Кондев ……..…….……. 155

ВЛИЯНИЕ НА TQM И ВЪНШНИТЕ РИСКОВЕ
ВЪРХУ ПРОЦЕСИТЕ СВЪРЗАНИ С УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОМЯНАТА В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Георги Кондев, Докторант Ирена Михайлова …….……..……. 164

ЕКОИНОВАЦИИ И РЕСУРСНА ЕФЕКТИВНОСТ
Доц. д-р Дафина Донева …..……. 172

ЕТИКА И ЕТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА –
МОДЕЛИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Евелина Парашкевова, Докторант Изабела Йонкова …….……. 179

МОДЕЛИРАНЕ НА ЕКСПОРТНАТА ПАЗАРНА ОРИЕНТАЦИЯ
Доц. д-р Здравко Любенов ……..……. 187

ВЛИЯНИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ НАГЛАСИ И НАВИЦИТЕ
ПРИ ПОТРЕБЯВАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ
Доц. д-р Иван Марчевски, Ас. д-р Криста Нейкова ……..……. 191

РЕЦЕСИЯТА ПОРОДЕНА ОТ COVID-19 И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ
ЗА ПРОМЕНИ В БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Людмил Несторов ……..……. 199

РЕКЛАМНИТЕ АГЕНЦИИ В КОМУНИКАЦИОННИЯ ПРОЦЕС
Доц. д-р Пенка Горанова ……...…….……. 210

ЕФЕКТЪТ НА РОЗЕНТАЛ – КОНТРОЛНИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ
Доц. д-р Пепа Стойкова, Доц. д-р Ирена Емилова ……...…….……. 218

ДИГИТАЛНАТА ЕКОСИСТЕМА – ТЕХНОЛОГИИ И БИЗНЕС МОДЕЛИ
Доц. д-р Петя Емилова, Доц. д-р Веселин Попов ……...……...……. 227

РАЗБИРАНЕ ЗА РОЛЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
В ПОСТИГАНЕТО НА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Румяна Златева ……..……. 234

НАМАЛЯВАНЕ НА РАСТЕЖА И ДЕСТАБИЛИЗИРАЩИ
ЕФЕКТИ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ГЛОБАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Румяна Златева, Доц. д-р Али Балканли ……..……. 241

ТЕОРЕТИЧНИ И ЕМПИРИЧНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА КОМУНИКАЦИОННАТА
ПОЛИТИКА НА ТЪРГОВСКАТА СТРУКТУРА
Доц. д-р Христина Михалева, Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..……. 250

МЯСТО И СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРОЦЕСА ЗА УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОЕКТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОСТАНАЛИТЕ ПРОЦЕСИ
Доц. д-р Христо Сирашки ……..…… 259

УПРАВЛЕНИЕ НА ИНОВАЦИИТЕ В ИНДУСТРИАЛНОТО
ПРЕДПРИЯТИЕ В УСЛОВИЯТА НА КРИЗА
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова ……..……..…… 266

ДИФУЗИЯТА НА ИНОВАЦИИ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Даниела Илиева ……..……...…. 276

АЛГОРИТЪМ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ
В ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНСТИТУЦИЯ
Гл. ас. д-р Деница Загорчева ……....…. 284

УПРАВЛЕНИЕ НА КАРИЕРАТА –
ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева ……....…. 292

УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Елена Йорданова ……..…..… 298

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПЛАНИРАНЕТО
НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА БИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Елица Лазарова …….……..... 303

ГЛОБАЛНАТА ТЪРГОВИЯ С ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНИ
ПРОДУКТИ КАТО ДВИГАТЕЛ НА РАСТЕЖА
Гл. ас. д-р Ивайло Петров …….…..…. 312

ВЛИЯНИЕ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
ВЪРХУ ЦИФРОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова …….……..… 320

СТРАТЕГИЧЕСКА КОРПОРАТИВНА ОТГОВОРНОСТ –
ОСОБЕНОСТИ И ЗНАЧЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Милен Динков …… 328

МЕДИКО-ГЕОГРАФСКАТА КОХЕЗИЯ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Нели Веселинова …… 335

СЪСТОЯНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ИЗНОС В КОНТЕКСТА
НА ПАНДЕМИЯТА ОТ КОВИД-19
Гл. ас. д-р Недялко Несторов ……..…..…… 343

КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ
КАТО КОМПОНЕНТ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ –
ВЗАИМОВРЪЗКИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Гл. ас. д-р Станислава Стоянова …….……. 349

ИНТЕГРИРАНИТЕ ТЕРИТОРИАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ КАТО ИНСТРУМЕНТ
ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНВЕРГЕНЦИЯ МЕЖДУ РЕГИОНИТЕ
Ас. д-р Мариела Стоянова …….……. 357

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ ПРИ КРИЗА - СЪВРЕМЕННИ
ИЗМЕРЕНИЯ И ВЪЗМОЖНИ БИЗНЕС РЕШЕНИЯ
Ас. д-р Надежда Стефанова ……..…. 363

РОЛЯ И ЗНАЧЕНИЕ НА РЕКЛАМНИЯ ПРОЦЕС В АГРОБИЗНЕСА
Ас. д-р Пламен Петров ……..……. 371

INTERNATIONAL ENTREPRENEURSHIP IN THE NEXT NORMAL:
CHALLENGES AND OPPORTUNITIES
Sen. lect. Margarita Mihaylova, PhD …….…….. 378

СИСТЕМИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА МАРКЕТИНГОВАТА
ДЕЙНОСТ В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Д-р Ралица Янева …….…. 385

ПРЕСТРУКТУРИРАНЕ НА МЪРЧАНДАЙЗИНГОВОТО ПРОДУКТОВО НИВО ПОСРЕДСТВОМ МАТРИЦАТА ARTHUR D. LITTLE – A. D. L.
Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..... 393

THE IMPACT OF ELECTRONIC HUMAN RESOURCES MANAGEMENT PRACTICES ON ACHIEVING COMPETITIVE ENTREPRENEURSHIP FOR BUSINESS ORGANIZATIONS
Mohamed Mostafa Ali AlBaz, PhD, Lecturer,
Adham Said Ali Ibrahim, MSC, PhD Student ……..……..… 401

УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТНИ ЕКИПИ В МУЛТИПРОЕКТНА СРЕДА
Докторант Боян Врančев ……..…….. 409

ИНОВАЦИИ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА „ЗЕЛЕНИ“ ПОЛИТИКИ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО
Докторант Владо Божилов ……...……..……. 416

КОНФЛИКТИТЕ В ОРГАНИЗАЦИЯТА И УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
Докторант Мария Велкова ……..… 425

ОТРАСЛИ НА ИКОНОМИКАТА

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИЯТ ТУРИЗЪМ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ
Проф. д-р Марияна Божинова ……..… 435

ИНДУСТРИАЛНА ПОЛИТИКА В ДЪРЖАВИ С РАЗВИВАЩИ СЕ ПАЗАРИ В КОНТЕКСТА НА ИНДУСТРИЯ 4.0
Проф. д.ик.н. Евгений Савелев, Проф. д.ик.н. Виталина Куриляк …….…….. 443

ОСОБЕНОСТИ НА ФОРМИРАНЕ НА МЕХАНИЗМА НА УПРАВЛЕНИЕ НА СОЦИАЛНО ОТГОВОРНИТЕ КОМПАНИИ ВЪВ ВЕРИГАТА НА ДОСТАВКИТЕ
Проф. д-р Анета Денева, Докторант Рустам Асланзаде ……..... 451

БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ КАТО АТРАКТИВНИ НИЪРШОРИНГ ДЕСТИНАЦИИ
Проф. д-р Любчо Варамезов, Кармен Врančев ……... 457

ДИГИТАЛНАТА ИНФРАСТРУКТУРА – ИНСТРУМЕНТ НА УПРАВЛЕНСКОТО КОНСУЛТИРАНЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА СМАРТ ТУРИЗМА
Доц. д-р Николай Цонев, Докторант Данаил Алеков ……..…….. 464

ВЛИЯНИЕ НА КРИЗИСНИТЕ СЪБИТИЯ ВЪРХУ ТЪРГОВИЯТА НА ДРЕБНО
Доц. д-р Венцислав Перков ……. 472

ЗНАЧИМОСТ НА АГРАРНИЯ СЕКТОР ЗА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Виолета Блажева …….…….. 480

НОВИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИЯ БИЗНЕС
В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Доц. д-р Искра Пантелеева ……..….. 488

ТУРИЗЪМ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Доц. д-р Любка Илиева ……..….. 497

ФОРМИРАНЕ НА СЕНЗОРНИ ИЗЖИВЯВАНИЯ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
ПАКЕТИ КАТО ФАКТОР ЗА ЗАВРЪЩАНЕ НА ТУРИСТИТЕ
В ДЕСТИНАЦИЯТА
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Ралица Георгиева ……..… 505

БИЗНЕС ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ПРОДУКТИТЕ ПО ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕТО ИМ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Стилияна Басмаджиева ……. 513

СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ АГРАРЕН СЕКТОР
В УСЛОВИЯ НА ТРАНСФОРМИРАЩА СЕ
КЪМ УСТОЙЧИВОСТ ИКОНОМИКА
Доц. д-р Марина Николова ……..…… 523

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА УСТОЙЧИВ КООПЕРАТИВЕН
МОДЕЛ В БЪЛГАРСКОТО СЕЛСКО СТОПАНСТВО
Доц. д-р Маруся Линкова ……..….. 532

ИЗИСКВАНИЯ ОСИГУРЯВАЩИ ЗДРАВОСЛОВНИ
И БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД В ЦЕХОВЕТЕ
ЗА КОНФЕКЦИОНИРАНЕ НА ОБУВНИ ИЗДЕЛИЯ
Доц. д-р Николай Карев ……..……. 539

ТЪРГОВИЯТА НА БЪЛГАРИЯ С ТРЕТИ СТРАНИ –
АНАЛИЗИ И ТЕНДЕНЦИИ
Доц. д-р Петранка Мидова ……..…… 547

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОЦЕНКА НА ПАКЕТИ ОТ АКЦИИ
Доц. д-р Светослав Илийчовски ……..... 555

ВЪЗНИКВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕКСТИЛНАТА ИНДУСТРИЯ
В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Сергей Найденов, Докторант Калин Петров Киряков …….. 564

ОМНИКАНАЛНАТА ИНТЕНЗИВНОСТ НА АСОРТИМЕНТНО ПРЕДЛАГАНЕ
КАТО ДЕТЕРМИНАНТА НА ПОТРЕБИТЕЛСКАТА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ
Доц. д-р Симеонка Петрова …. ……...571

КООПЕРИРАНЕ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ ЗА УСТОЙЧИВ
РАСТЕЖ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Славена Стоянова ……..…… 579

РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА И ПРОГРАМИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ
ТЕРИТОРИЯТА И ТУРИЗМА В СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ
Доц. д-р Тихомир Личев ……. 587

СОЦИАЛНАТА КОХЕЗИЯ – ХАРАКТЕРИСТИКИ
И ТЕОРЕТИЧНА РАМКА
Гл. ас. д-р Ваня Ганева ……..….. 595

КОРПОРАТИВНА СОЦИАЛНА БЕЗОТГОВОРНОСТ
Гл. ас. д-р Емил Николов …… 603

ЗАЕТИТЕ ЛИЦА В ТЪРГОВСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ –
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ
Гл. ас. д-р Зоя Иванова …… 611

ИНТЕЛИГЕНТНИ РЕШЕНИЯ ЗА ТЪРГОВИЯ НА ДРЕБНО –
ОБЛАЧНА БАЗИРАНА ТОЧКА НА ПРОДАЖБА
Гл. ас. д-р Иван Маринов …… 619

КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА - МОДЕЛ ЗА ПОВИШАВАНЕ
УСТОЙЧИВОСТТА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева ……... 625

ДИНАМИКА В ЗАЕТОСТТА НА ЛЕГЛОВАТА БАЗА ПО БЪЛГАРСКОТО
ЧЕРНОМОРИЕ ЗА ПЕРИОДА 2019-2021г.
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова……632

ПРИЛОЖЕНИЕ НА СКЛАДОВИТЕ СИСТЕМИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА
ТЪРГОВСКИТЕ ПРОЦЕСИ ПРИ ОМНИКАНАЛНИ ТЪРГОВЦИ
Гл. ас. д-р Марияна Кътева…….. 638

ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Гл. ас. д-р Павлин Павлов ……..……645

ПЛАНЪТ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ – СМЯНА НА ПРИОРИТЕТИТЕ
В ТРАНСПОРТНИЯ СЕКТОР
Гл. ас. д-р Петя Коралова-Ножарова, Гл. ас. д-р Щерьо Ножаров…….……651

МРЕЖОВИ ВЕРИГИ НА ДОСТАВКА В АГРОБИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Радка Ненова ……..…….…….659

ДИНАМИКА И РАЗВИТИЕ НА ПРОИЗВОДИТЕНОСТТА
НА ТРУДА В СЕКТОР УСЛУГИ
Гл. ас. д-р Силвия Господинова …….……...667

СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева ……..……675

ФОТОВОЛТАИЧНИТЕ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТА
НА ЗЕЛЕНАТА СДЕЛКА
Гл. ас. д-р Явор Станев ……681

ТЕРИТОРИАЛНА КОНЦЕНТРАЦИЯ НА СЕКТОР НЕДВИЖИМА
СОБСТВЕНОСТ И ФАКТОРИТЕ, КОИТО МУ ВЛИЯЯТ
Гл. ас. д-р Яна Стоенчева ……..….. 686

ФАКТОРИ, ВЛИЯЕЩИ ВЪРХУ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИТЕ
НАМЕРЕНИЯ НА МЛАДИТЕ
Ас. д-р Ивайло Костов ……..695

НАЧИНИ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ДРЕБНИЯ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ
БИЗНЕС В СФЕРАТА НА ТУРИЗМА СЛЕД COVID-19
Ст. преп. Елка Узунова ……702

ПРОИЗВОДСТВО НА ВОДОРОД ЧРЕЗ ЯДРЕНИ ЦЕНТРАЛИ –
ПЕРСПЕКТИВИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Д-р Борислав Боев ……...……..708

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ТРЪЖНИТЕ ПРОЦЕДУРИ В УПРАВЛЕНИЕТО
НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ – АКЦЕНТИ И ПРОБЛЕМИ
Доктор Валери Велковски ……..…….716

ПРОГРАМАТА ЗА ПРОФИЛАКТИКАИ РЕХАБИЛИТАЦИЯ
НА НОИ КАТО ЧАСТ ОТ ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА
ЗА ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
Доктор Кристина Георгиева ……..725

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
НА ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ПО КОХЕЗИОННАТА
ПОЛИТИКА ПРЕЗ XXI-ВЕК
Докторант Айтен Сабри …….. 733

ЗЕЛЕНАТА ИКОНОМИКА И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО
Докторант Александър Личев ……740

ПРИКЛЮЧЕНСКИЯТ ТУРИЗЪМ КАТО НЕРАЗДЕЛНА
ЧАСТ ОТ СВЕТОВНИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Виктория Янакиева ……..748

НЕГАТИВНИ ПРОЯВЛЕНИЯ ОТ ПРИЛОЖЕНИЕТО
НА МЕДИЦИНСКИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Десислава Александрова ……..754

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПОДХОД ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИЗИСКВАНИЯТА
ЗА СЕРИАЛИЗАЦИЯ НА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ ОТ СТРАНА НА ООП
Докторант Димитър Райчев ……761

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПЛАНИРАНЕТО НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА БИЗНЕСА

Гл. ас. д-р Елица Лазарова[1]

Резюме: *В голяма част от бизнес-структурите съществуват вътрешно-организационни проблеми, значителна част от които са свързани с неефективното планиране. Устойчивото развитие от своя страна задълбочава предизвикателствата пред бизнес планирането. По-висока икономическа, социална и екологична устойчивост на бизнес организациите би могла да се постигне чрез координация на стратегическите, тактическите и оперативните им планове със стратегията за устойчиво развитие на територията, в която функционират.*

Ключови думи: *планиране, логистика, устойчиво развитие, бизнес планиране*
JEL: O21, D21

CHALLENGES FOR PLANNING OF SUSTAINABLE BUSINESS DEVELOPMENT

Head. Assist. Prof. Elitsa Lazarova, PhD[2]

Abstract: *In most of the business structures there are internal organizational problems, a significant part of which are related to inefficient planning. Sustainable development, in turn, deepens the challenges of business planning. Greater economic, social and environmental sustainability of businesses could be achieved through coordination of strategic, tactical and operating plans with the strategy for sustainable development of the territory in which they operate.*

Key words*: planning, business planning, logistics, sustainable development*
JEL: O21, D21

1. Въведение

Проблемите, свързани с устойчивото развитие са обект на множество изследвания в специализираната литература. Проблематиката става особено актуална след 80-те години на 20-ти век, когато страните от Централна и Югоизточна Европа се насочват към структурни социални, икономически и институционални преобразования. Концептуалните основи на управлението и планирането в българската икономика са застъпени в публикациите на Б. Борисов, М. Богданова (Борисов, 2015), М. Чиприянов (Чиприянов, 2008), Е. Парашкевова (Парашкевова, 2016) и др. Членството в ЕС и ориентацията

[1] Email: e.lazarova@uni-svishtov.bg, СА „Д. А. Ценов“-Свищов, катедра „Стратегическо планиране“.

[2] Email: e.lazarova@uni-svishtov.bg, D. A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov, department of Strategic planning.

на европейската политика към проблемите на устойчивото развитие се изследва в множество публикации (Линкова М. М., 2016), (Симеонов, 2012), (Николова М. М., бр. 21/2014)

Независимо от нарастващия интерес към проблемите на устойчивото развитие на българските бизнес структури, е необходимо провеждане на позадълбочени научни изследвания за имплементиране аспектите на устойчивото развитие в плановия процес на организациите.

Във връзка с това *основна цел* на настоящата разработка е анализиране на плановия процес и вътрешно-организационните проблеми при осигуряване устойчивото развитие на организациите. *Обект* на изследване са бизнес-структурите, а *предмет* – планирането на устойчивото им развитие. За постигане на поставената изследователска цел са поставени следните *задачи*:

1) характеризиране на стратегическата рамка за балансирано и устойчиво развитие на Р България;

2) идентифициране на проблемите и бариерите за устойчиво развитие на бизнеса;

3) идентифициране на добри планови практики за икономическа, социална и екологична устойчивост на бизнеса.

В разработката са използвани традиционни общонаучни методи – сравнение, обобщение, анализ, синтез, индукция, дедукция. Приложени са следните аналитични инструменти: анализ и обобщение на литература, таблично, графично и схематично представяне на характеристики и тенденции, анкетно проучване. Анкетното изследване е проведено в периода юни-септември 2020 г. по проект №7/2020, ИНИ на СА „Д. А. Ценов“-Свищов и е осъществено чрез теренно проучване и интервюта на 212 бизнес организации от различни стопански сектори на България и 47 фирми, поддържащи интернет-платформи при осъществяване на своята дейност.

2. Стратегическа рамка за балансирано и устойчиво развитие

В научната литература се предлагат три основни стратегически подхода за редуциране на проблемите в регионалното развитие[3]. (Shaffer, 1989). В ЕС, включително и в България се прилага втория подход за целенасочена публична подкрепа на регионите, което предполага единни правила и мерки за местните общности, осигуряващи тяхното устойчиво развитие. Политиката за регионално развитие в ЕС дефинира обхвата на районите и поставя като основен обект на планиране районите от второ равнище на NUTS. Ос-

[3] Първият подход приема, че стабилното развитие на районите трябва да е резултат от действието на пазарните сили и изключва правителствената намеса. Вторият подход подкрепя правителствената намеса, а според третия подход целенасочената подкрепа към по-големия град би допринесла за развитието на целия район.

нова за провеждане на държавната политика за регионално развитие в България е класификацията на териториалните единици за статистически цели (NUTS 1, 2 и 3), прилагана от ЕВРОСТАТ.

Стратегическото планиране на устойчивото регионално развитие в България се осъществява чрез: 1. Национална стратегия за устойчиво регионално развитие; 2. Стратегии за устойчиво развитие на регионите - NUTS 1; 3. Стратегии за устойчиво развитие на районите на планиране - NUTS 2; 4. Областни стратегии за устойчиво развитие - NUTS 3. (Вж. фиг. 1.)

Фиг. 1. Стратегическа рамка за балансирано устойчиво развитие

Националната стратегия за регионално развитие за периода 2012 – 2022 г. е основен документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и преодоляване на регионалните неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Стратегията е изградена на база съществуващата Национална стратегия за регионално развитие за периода 2005 – 2015 г. и междинния доклад за нейното изпълнение. Целенасочената правителствена политика и ефективното законодателство са основа за осигуряването на устойчивото развитие в националното стопанство. В националната стратегия са дефинирани единните критерии за устойчиво развитие – икономическо, социално и екологично, които трябва да се имплементират в

стратегиите, както на равнища NUTS 1, 2 и 3, така и на местните общности, институции и бизнеса, т.е. основните стратегически и са дезагрегирани на няколко йерархични нива.

Икономическата, социалната и екологичната устойчивост на националното стопанство се осигурява на първо място от целенасочената правителствена политика и ефективното законодателство, които гарантират спазването на въведените критерии и ограничения. Това позволява имплементирането им в плановата практика на останалите субекти – публични власти, институции, бизнес и местни общности.

Основните критерии за устойчиво развитие могат да се диференцират в няколко аспекта – икономически, социални и екологични. Наблюдаваните *показатели за икономическа устойчивост* са: БВП на глава от населението; дял на БВП на човек от средната стойност за ЕС-27; общ доход средно на лице от домакинство в лв.; инвестиции в научно изследователска и развойна дейност (НИРД) в % от БВП. Критериите за *социална устойчивост на регионите* са: коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години; ниво на заетост сред населението на възраст от 20 – 64 г.; намаляване броя на хората под прага на бедността (%); темпове на миграция; дял на преждевременно напусналите училище (%); дял на висшистите на 30-34 г. (%) и др. Специфичен национален ангажимент и *индикатор за екологична устойчивост* е намаляването на енергийната интензивност на БВП и емисиите на парникови газове. Във връзка с това се анализират редица показатели: дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление; относителен дял на антропогенно натоварените територии (инфраструктура, селища, промишлени обекти); съотношение между горските, земеделските и урбанизираните територии; емисии на парникови газове (приравнени към CO_2 еквивалент) на жител от населението; дял от територията с висок риск от ерозия и др.

В стратегическата рамка са идентифицирани *териториални приоритети*, насочени към намаляване различията между високоразвитите региони, генериращи знания, информация и нови технологии и изостаналите периферни райони в ЕС и България, а именно:

- Подкрепа за полицентрично и балансирано териториално развитие;
- Насърчаване на интегрираното развитие в градовете, селските и специфичните региони;
- Териториална интеграция в трансгранични международни функционални региони;
- Осигуряване на конкурентоспособност на регионите на глобалния пазар чрез силни местни икономики;
- Подобряване на териториалната свързаност между индивидите, общините и предприятията;

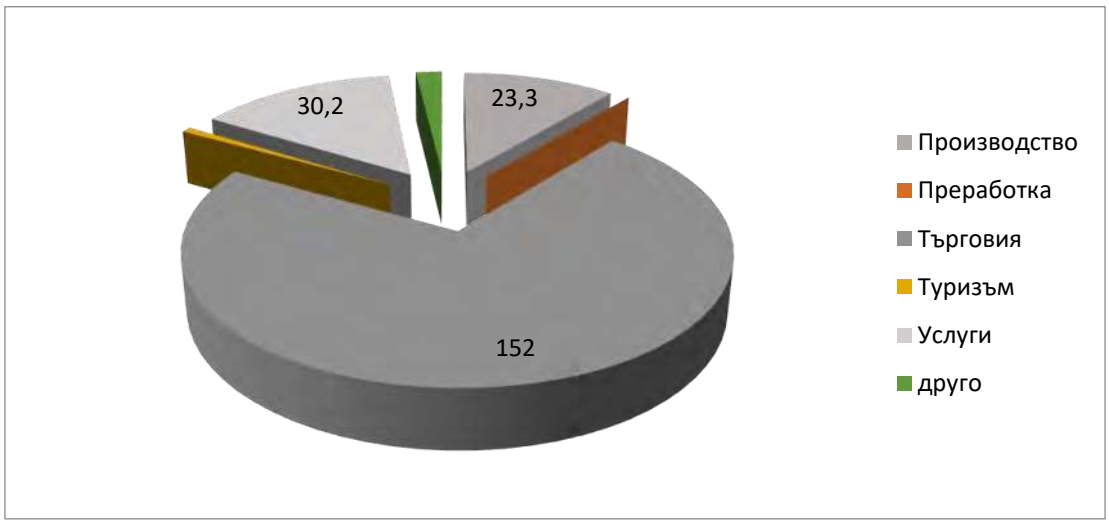
• Управление и свързване на екологичните, ландшафтни и културни ценности на регионите.

Вътрешните неравенства в районите са основен проблем за постигането на устойчиво регионално развитие. (Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 – 2022 г., 2012) В почти всички райони и области се наблюдават неравенства от типа „център – периферия". Силно са ограничени икономическите дейности в малките населени места и се изчерпват със сферата на услугите и търговията, като особено уязвими са селските общини. Основните направления за осигуряване на устойчиво регионално развитие в България могат да се диференцират по следния начин: (Маджарова, Пенева, & Патарчанова, 2013, стр. 83-85):

- разработване на регионална стратегия за развитие;
- разработване на специализирани комплексни програми за намаляване различията между районите;
- развитие на интегрирани местни икономики, разкриващи нови работни места;
- изграждане на модерна инфраструктура и разширяване сектора на услугите;
- подпомагане развитието на малки и средни предприятия.

3. Проблеми пред устойчивото развитие на бизнеса

За идентифициране на проблемите и добрите планови практики за устойчиво развитие са използвани данни от интервюта с представители на фирменото управление и анкетно проучване на 212 бизнес организации по райони на планиране – 183 микропредприятия, 23 малки, 2 средни и 1 голямо. Основната част от респондентите се занимават с търговия (72%), 14% - услуги и 11% - производство. (Вж. фиг. 2.)

Фиг. 2. Брой анкетирани по икономически сектори

Данните от анкетното проучване позволяват систематизиране на основните проблеми за развитие на бизнеса в две групи – външни и вътрешно-организационни. *Проблемите на организациите с външната среда* са свързани с нелоялна конкуренция, ограничени пазари, клиенти и доставчици, бюрократични и административни ограничения. Повече от половината респонденти (52%) оценяват като силна своята **институционална обремененост**, средна е степента според 9%, а останалите посочват, че макар и слабо също са обременени с институционални и административни проблеми. (Вж. табл. 1) Прави впечатление, че в по-слабо развитите региони организациите изпитват по висока институционалната обремененост, което е индикатор за ограничения административен капацитет в тях.

Таблица 1.
Степен на институционална обремененост според анкетираните

Степен	Бизнес организации	СЦР	СЗ	СИ	ЮЗ	ЮИ	ЮЦ
0	63	0	57	1	5	0	0
1	27	2	21	1	2	1	0
Слаба	90	2	78	2	7	1	0
2	18	1	14	1	1	0	1
3	2	1	0	0	1	0	0
Средна	20	2	14	1	2	0	1
4	9	2	6	0	1	0	0
5	109	6	76	3	19	5	1
Силна	118	8	82	3	20	5	1
Общо	228	12	174	6	29	6	2

Вътрешно-организационните проблеми най-често са свързани с: недостатъчни парични средства, високи разходи за дейността, ниски печалби, висок риск и загуби, амортизирана производствена база и технологии, липса на квалифициран персонал, нерационално използване на наличните ресурси. Повечето бизнес организации (70%) не изпитват липса на квалифициран персонал, но от останалите 28% посочват средна, а 2% - висока нужда от специалисти. Засилва се тенденцията към оптимално използване на наличните ресурси при 42% от анкетираните бизнес организации, а 48% го определят като нерационално. Все по-малко са бизнес структурите, които изпитват проблеми с управлението на паричните средства, разходите за дейността и печалбите. Това е показателно за формирано пазарно поведение и управленско-организационни умения на фирмения мениджмънт. На преден план се поставят проблемите, свързани с оптималното оползотворяване на наличните ресурси, взаимоотношенията с външната среда и персонала.

Към анкетираните са отправени въпроси, свързани с конкурентните им предимства и прилаганите добри практики в организацията. *Основните*

предимства на конкурентите[4], ранжирани според избора на анкетираните са свързани с цените (17% от отговорите), въведените съвременни технологии, включително за дигитализация на плановия процес (Warehouse management systems – WMS, Enterprise management systems – ERP, Lean management tools – LMT, visual team boards - VTB и др.) (16%), собствен автопарк (16%), складова база (13%), бързина на обслужване (10%), квалифициран персонал (10%), качество (7%), ниски производствени разходи (4%), ниски цени на ресурси (3%), затваряне цикъла „суровина-преработка-краен продукт“ (2%) Респондентите посочват като *предимства пред своите конкуренти*: ниски цени (31%), бързо обслужване (29%), качество и ниска цена (12%), складова база (11%), автопарк (11%), качество на висока цена (4%), високо производителни технологии (2%). В почти всички изследвани организации (91%) има обособени логистични структури – складова база за готова продукция (33%) и за суровини и материали (29%), опаковъчен център (14%), като при 24% е обособен самостоятелен логистичен отдел, в който активно се използват планови дигитални решения (WMS). Планов процес се осъществява в големите бизнес организации, но в малките и средните предприятия доста често липсват планови практики, което допълнително задълбочава икономическите им проблеми.

На основата на проведеното изследване могат да се открояят добри планови практики в респондентите. В областта на *икономическата устойчивост* добри практики са:

- изграждане на стратегии за развитие и обвързването им с останалите планови документи в организацията;
- обособяване на функционални отдели – логистични, контролни, планови и др.;
- пазарна ориентация и фокус „отвънка-навътре“ – промоционална политика и реклама, сервизно и следпродажбено обслужване, търговска опаковка и дизайн (силно значение 51%, слабо 43%);
- скъсяване времето за обработка на заявките и доставка чрез по-ефективно планиране и дигитализиране на плановия процес;
- системи за проследяване наличностите и доставките;
- интернет платформа за осъществяване на бизнеса.

Добри планови практики в областта на *социалната устойчивост* са:

- възможности за кариерно израстване;
- обучения и курсове за персонала – стипендии;
- социални придобивки – добри условия за труд и почивка, стабилни доходи, ваучери за храна и транспорт.

[4] Респондентите посочват повече от 1 отговор.

В областта на *екологичната устойчивост* повечето от респондентите прилагат системи за ограничаване замърсяването на околната среда – рециклиране, безотпадни технологии, намаляване ресурсоемкостта на производството, дигитализация на процеси.

4. Заключение

В България се прилага подход за целенасочена публична подкрепа на регионите и единни правила и критерии за тяхното устойчиво развитие, което позволява имплементирането им в плановата практика на останалите субекти – публични власти, институции, бизнес и местни общности. За разлика от социалната и екологичната устойчивост, които са повече външно въздействие за спазване на въведените критерии и ограничения, то икономическата устойчивост е резултат от ефективното планиране дейността на отделната организация. Това поставя сериозни предизвикателства пред плановия процес.

Използвани източници

Beins, B. (2012). *APA Style Simplified: Writing in Psychology, Education, Nursing, and Sociology.* New York: Wiley-Blackwell.

Shaffer, R. (1989). *Community Economics. Economic Structure and Chance in Smaller Communities* . Iowa State University Press.

Богданова, М. (2020). Университетските бизнес модели при управление на кризи. *Бизнес управление*(4), 37-48.

Борисов, Б. М. (2015). *Методологически и организационни аспекти на планирането в България (проблеми и решения).* Свищов: АИ Ценов.

Лазарова, Е. (2/2011). Технологичният одит като инструмент за формулиране на иновационни стратегии. *Електронно списание „ Диалог“*.

Линкова, М. (19/2012). *Параметри на локализационния избор за инвестиции в агрофирмите.* Свищов: Библиотека „Образование и наука”, АИ „Ценов*“*.

Линкова, М. М. (2016). Възможности за изграждане на приложни иновационни стратегии в българските агрофирми. От *Алманах научни изследвания, СА „Д. А. Ценов“.* Свищов: „Ценов".

Линкова, М. М. (том 23/2016). Възможности за изграждане на приложни иновационни стратегии в българските агрофирми. *Алманах научни изследвания „Икономиката и управлението по пътя на устойчивото развитие"*, 358-386.

M.Nikolova, M. L. (Vol XIII. N 29. February, 2011). Investment risk and diversification in the agricultural sector. *Amfiteatru Economic, Romania*, 305-320.

Маджарова, С., Пенева, М., & Патарчанова, Е. (2013). *Селски райони.* София: ИК-УНСС.

Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 – 2022 г. (2012). Извлечено от Министерски съвет. Портал за обществени консултации: https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=772

Николова, М. М. (бр. 21/2014). Проблеми и перспективи в устойчивото развитие на агробизнеса в България. *Алманах научни изследвания, СА „Д. А. Ценов“*

Николова, М. М. (том 11/2010). Възможности за формиране на агротуристически продукт в България. *Алманах за научни изследвания СА „Ценов“, Свищов*, стр. 287-324.

Парашкевова, Е. (2016). Плановата практика в българските малки и средни предприятия - състояние и перспективи. *Годишен алманах. Научни изследвания на докторанти на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов, 2016, бр.9,* , стр. с.269-295.

Симеонов, С. М. (2012). *Оползотворяване на растителна биомаса чрез производство на топло и електроенергия (Оценка на потенциала и ефективността).* Свищов: АИ „Ценов“.

Чиприянов, М. (2008). *Методи за стратегически изследвания и решения.* В. Търново: Абагар.